

COTKA MARTA

W ostatnich dniach odeszła z tego świata będąca w 91. roku życia Marta Bystron - Cotka Marta, jak nazywali ją przyjaciele. Dzięki swojej życzliwości, wyrozumiałości, pogodzie ducha i wieloletniej pracy na kaszubskiej niwie, miała ich wielu.

Urodziła się niemal na początku tego stulecia we wsi Garcz. Jej ojciec był ubogim wyrobnikiem, a dzieci miał wiele. W domu żyło się zatem biednie, ale w szczęściu. Ta atmosfera dzieciństwa, ukształtowała jej chara-

zespołu miał miejsce właśnie w Gdańsku w marcu 1946 roku. Właśnie Cotece Marce „Kaszuby” z Kartuz zawdzięcza ją największe swoje sukcesy. „Jest bowiem pani Marta - pisały w «Bedekerze Kaszubskim» Róża Ostrowska i Izabella Trojanowska - jedynym w swoim rodzaju choreografem. W tańcu wychodzącym spod jej ręki jest coś, czego nie potrafi stworzyć żaden zawodowiec.” Była nie tylko choreografem zespołu. Potrafiła także doskonale reżyserować. Materiał do swych dëgüsów, sobótk, wesel kaszëbsczi, wrëjów, czerpała

90. urodziny Cotezi Marty. Burmistrz Kartuz Marian Wilkowski składa życzenia

ter. Jak wspominała w nadanej w telewizyjnym Magazynie Kaszubskim rozmowie z Izabellą Trojanowską, a był to rok 1993, nie lubiła „wiązc, héklowac czë draszowac”, uwielbiała natomiast śpiew i taniec.

W okresie międzywojennym Marta Bystron za sprawą swojego męża Leonarda Richerta, zetknęła się z kulturą kaszubską, z kaszubską sztuką ludową i haftem. Temu ostatniemu pozostała wierna do końca życia.

Dzięki tym międzywojennym doświadczeniom i kontaktom udało się pani Marcie już w pierwszym roku po II wojnie światowej skrzyknąć kartuską młodzież i zorganizować Zespół Pieśni i Tańca „Kaszuby” - istniejący i sławiący nasz region do dziś. Historia tej grupy wiąże się z pierwszą rocznicą wyzwolenia Gdańska. Pierwszy bowiem występ

z własnych przeżyć młodości. Jej praca w 1971 roku uhonorowana została nagrodą wojewody.

Ale nie tylko Kartuzy zawdzięcza jej stworzenie kaszubskiego zespołu pieśni i tańca. Marta Bystron była także przy narodzinach żukowskich „Bazun”. Służyła radą i doświadczeniem.

W ostatnich latach, kiedy nie mogła już być tak aktywna, jak kiedyś, najwierniejsi jej przyjaciele schodzili się w domu Cotezi Martë w dniu jej urodzin. W dziewięćdziesiąte urodziny oprócz nich, życzenia Marcie Bystron złożył także burmistrz Kartuz. Była bowiem dla tego miasta swego rodzaju spiritus movens. Za kilka tygodni „Kaszuby” świętować będą jubileusz 50-lecia. Bez pani Marty smutna to będzie uroczystość.

A.J.

Henrik Héwelt

Zagùbiony

*Słòrë lëpë zdżëblë do drodżi
mieniałë sã dôką gwiozd
pszczołë jak płôczy môtë
brałë sã nie je wiedzec skądk*

*Zawdë zagùbionë we wespółinkach
dzys nick prawie nie paniätóm
czëj tész deszcz spód nôgłë
czëj tész staną czas*

*Las co dzëń rozczochróny
z sëchim płënął wiatrem
pònad zelenią pòchnącëch trów
mój wespółink wieczór wrócót znów*

*A wieczórk zacérót całą zelén
ùpalny dzëń ùcek dzes w swiat
pòmalinkù rojítwa malowa drzewa
żabi nad stawem stëchac bët spiew*

Od początków kaszubskiego czasopiśmiennictwa

W siedzibie Biblioteki Państwowej Akademii Nauk w Gdańsku przygotowano wystawę czasopiśmiennictwa pomorsko-kaszubskiego obejmującą okres ostatnich dwóch stuleci. Jest to jedna z imprez zorganizowanych z okazji 400-lecia powstania tej placówki.

Głównym inicjatorem, a zarazem autorem ekspozycji jest Aleksander Klëmp, znany działacz Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego.

Najstarsze eksponaty pochodzą z lat 40-tych ubiegłego stulecia. Są to pisma „Nadwiślanin” i „Biedaczek”. Początek kaszubskiego czasopiśmiennictwa wiąże się z ukazaniem w 1905 roku pierwszego numeru dodatku do Gazety Gdańskiej o tytule „Družba”. Redaktorem pisma był Aleksander Majkowski. Jak utrzymuje autor wystawy, niektórzy badacze niesłusznie uznają za pierwsze kaszubskie pismo „Skòrb kaszëbsko - słowińsczi mowë” Floriana Caynowy. „Skòrb” wydawany był w połowie XIX wieku. Jednakże należy go traktować jako wydanie książkowe.

PAN w swoich zbiorach posiada

najwięcej pomorskich tytułów po Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie. Wśród najcenniejszych eksponatów, oprócz „Družby” są m.in. komplety „Bëne ë buten” i „Mestwina”, natomiast najbardziej znanej przed wojną „Zrzeszë kaszëbsczi” brakuje zaledwie kilka numerów.

Jak zauważył Aleksander Klëmp, wokół pism skupiała się grupa działaczy. Tak było w przypadku młodokaszubów, których organem był „Gryf”. „Mestwin” skupiał tzw. mestwinowców, a wokół „Zrzeszë” gromadzili się zrzeszińcy. Ta zasada pozostaje zachowana do dziś.

Ekspozycja czasopism w PAN-ie ma zachęcić zwiedzających do zainteresowania się kaszubskim ruchem regionalnym.

Jan Antonowicz

CÈŻ JE CZÈC

W Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie lada dzień zostanie otwarta wystawa poświęcona życiu i działalności ks. Józefa Wryczy. Ten zasłużony kapłan urodził się w Zblewie na Kociewiu, był absolwentem wejherowskiego gimnazjum, proboszczem parafii Wiele i uczestnikiem zaślubin Polski z morzem. Mottem wystawy będzie wypowiedź ks. Wryczy: „Dwóch rzeczy w życiu nie miałem - strachu i pieniędzy”.

Na cmentarzu parafialnym w Luzinie (Wejherowskie) pochowano w piątek 16 lutego, Ireneusza Reglińskiego. Był studentem II roku Akademii Medycznej w Gdańsku. Został zamordowany, przez niewiele młodszych uczniów szkoły zawodowej, w kolejce SKM w Gdańsku-Żabiance.

W Kartuzach otwarto sekcję haftu artystycznego. Organizatorem jest Centrum Kultury „Kaszubski Dwór”. Na zajęciach uczestniczki będą się uczyć haftu regionalnego (kaszubskiego), artystycznego, richelieu i hardanger.

Wczoraj, 20 lutego, w Klubie „Mestwin” mającym swoją siedzibę w Domu Kaszubskim przy ul. Straganiarskiej w Gdańsku, odbyło się spotkanie z przewodniczącym Rady Miasta Gdańska, Pawłem Adamowiczem. Organizatorami były: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie i Klub Studencki „Pomorania”. Głównym tematem rozmów była samorządność, szczególnie w wymiarze naszego regionu. Wieczorne spotkanie

uświetnił śpiew Agaty Biełkowskiej, której na fortepianie akompaniował Andrzej Nanowski.

24 lutego br. w gdańskim Domu Kaszubskim odbędzie się zebranie Zarządu Głównego Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. W porządku obrad znajduje się m.in. punkt dotyczący uzupełnienia składu prezydium ZG, przyjęcie planu pracy na rok 1996, propozycje programu obchodów 40-lecia ZK-P i nadanie prawa do posiadania sztandaru oddziałowi ZK-P w Krokowej.

Telewizjowicie drugiego programu TVP, wubiegłą sobotę 17 lutego w cyklu „Małe ojczyzny”, mogli obejrzeć dokumentalny film Piotra Zarębskiego pt. „By nie zapomnieć mowy ojców”. Bohaterem filmu jest Józef Roszman - gwiazdździar z Gnieźdzewa. Nordowi Kaszubi znają pana Józefa także z jego pracy w Muzeum Ziemi Puckiej. Jest on też organizatorem dorocznego konkursu prozy i poezji kaszubskiej „Bë nie zabëc mòwë starków” w Gnieźdzewie. Tytuł filmu Piotra Zarębskiego został, jak łatwo się domyślić, zaczerpnięty właśnie z nazwy konkursu. Obok Józefa Roszmana w filmie wystąpili m.in. ks. Roman Skwiercz i ks. Zbigniew Kulwikowski z Żelistrzewa, a także rybacy z Jastarni.

By pozostać jeszcze w temacie telewizji informujemy, że prawdopodobnie już w marcu w programie Wojciecha Ceyrowskiego „WC Kwadrans” wystąpi Witold Bobrowski - dyrektor kaszubskiej podstawówki w Głodnicy.

Gôdómë pò kaszëbskù VI

Lekcëjô X

Mariczka, Janki Ewa wchôdaja do chëczy Ewë. Bëne sedzy i zdaje na nich Wôjcech

Ewa. Tej le tam prosto, do jizbë...

Mariczka. Wejleno, wzerôjta chto tu je przëszli! Ewka, mie są widzy, że tã mész mész gôsca.

Jank. Në patrzta, Wôjcech, a cëż ce tu przëwiało? Në witôjże.

E. Jo, pò prôwdze - Wôjceszk. Witôj mùlkù.

J. Ho, ho, to tu wëdrzi na pòwôzną sprawã.

Wôjcech. Witôjtaż drëszë.

E. Ale, jak to je fejn, że tã przëjachôł do mie. Wiész më są przëtrôfkã spòtkelë z Mariczkã i Jankã przë krómie z bótama. Kò òni są wëbiërajã na bal, tej brëkùjã kùpic pòrà rzeczi.

W. Në jô téż tak kask przëtrôfkã zajachôł tu. Jô bëł w Gdini, miôł czilës spraw do załatwieniô, në i pò drodze jô tu wstąpił.

J. Të le nie stożë, a gadôj rich-tich prôwdã. Kò tã wierã dze na wrëje do Ewczu przëjachôł a nie tam zòdno „pò drodze”.

M. Jenkù, kò to je czësto normalnò sprawa. Tu trzeba są ceszëc. Më są jesz letkò na wieselë rëchli załapiemë, jak na nen bal.

J. Në pòwiëdz Ewa, wa tak są môta dwòje do se? Widzy òn ce są?

Prôwdã rzec, fejn, spòsobny bëniel je - doch jo.

E. Jo baro mie są widzy. Jô są dzëwùjã, że wa ò tim ju dôwno nie wiedza. Kò më ze sobã chòdzymë ju jacji rok wiedno.

W. Pamiãtòta tã gwiozdkã dlò dzeczy, co më niłoni we Gduńskù robilë. Tam bëł nen pierszi pòczãtk.

M. Në téż prawie. Mie to tak cos wëdrzało za tim. Ale òd te czasu më są baro mało spòtikelë, bez to më ni mielë zòdny pewnosëc.

J. Tej na czedë to są mòże spòdzewac rëmszu?

E. Kò gwësno latos jesz jo - le tak blëzi jeseni.

*Eugeniusz Prëczkòwsczi
Eugeniusz Gôłãk*

Powyższa lekcja zostanie wyemitowana w magazynie kaszubskim „Rodnò Zemia” na II i III programie telewizji. Termin emisji - najbliższa niedziela 25 lutego br. o godz. 8.45.

Wówczas nastąpi także rozwiązanie ostatniego pytania konkursowego i ogłoszenie następnego. Przypominamy, że dla widza, który przysłał największą ilość odpowiedzi konkursowych w czasie trwania całego szóstego cyklu lekcji Zarząd Główny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego ufundował dwutomowy słownik polsko-kaszubski autorstwa Jana Trepczyka.

Midzë Gromicznã a zòpùstama

Zarò pò Matce Bòsczi Gromicznij je 5-gò lutégò sw. Jagatë, a z tim są sparłãczonë rozmajité zwëczy. Tegò dnia na Kaszëbach swiãcëlò są dôwni chlëb ë sól a chlòpi je dôwelë bëdłu, òwcóm ë jinszi drobiźnie. To miało chòwã barnic przed chòròbã, czë jinszą zarazã. Na zymkù tã sól pòdòwelë krowóm, czëj bëłë wënëkónë pierwszi róz na łakã, co miało chronic je przed zniijama, czë jinszim nieszczesym. A rëbòcë ze strãdu przënòszelë téż pòdswiãconã wòdã, bë miec do pòkropieniô przed sztormem ë zalenim.

Do dzys dnia lëdze są przekònóny ë wierzã w mòc swiãcony wòdë. W miastach ju mni, ale na wsach w niejedny chałëpie, czëj są włëze do bëna, to przë dwiërzach je małò kropielnica ze swiãconã wòdã. Jak są przëchòdò ì pòchwòli Bòga, tej przënòlégò są nã wòdã przëzegnac jak w kòscele, zëbë nie wprowadzëc „złégò”, a przinëc z dobrim słowã.

Terò z jinszégò òrtu zwëków, ë przepòwiòstków. Pierwi, czëj nie bëło kompùtrów ë satelitów a ti całi elektroniczi, to kòdzì miôł kalãdòrz gregorianëszci w głowie. Je wiedzec, że różnë zwëczy ò przepòwiëdni pògòdë bëłë

ùstawionë wedle swiãtëch. Kaszëbi przòdë nie brëkòwelë biura prognoz dlugò, strzédno ë krótkò terminowëch, òni to mielë ùstawionë w przepòwiòstkach. I tak na przimioër na MB Gromicznã. to je 2 gromicznika pòwjàdelë:

-Jak na Gromicznã z dakù kapie,

niechle jesz stojã w chlëwie szkapë;

-Jak na Gromicznã taji - biédné bądã ùrodzaje.

-A jak w Gromicznã chwëcy mróz - bądã pòla pełné zbòż.

-Jak na Gromicznã gãs wòdã dostónie, tej na Strumiannã òwca trówã.

-Na Gromicznã robòk przëwròcò są w zemi na drëgã stronã,

-Gromica, zëmë pòłowica.

Pò 16 lutim rzekã tak:

-Pò swiãti Doroce - wëschnie piërza ë bielëzna na płoce.

W 14 lutégò na sw. Walãtégò przepòwiòdelë:

-Na swiãti Walk - ni ma ju pòd lodem balk (jidze ò balczy pòd pòsowã).

W 24 lutégò, na Maceja Kaszëbi gòdelë:

-Swiãti Macej, zëmã tracy - ale czasã pòdskacò.

-Czej Macej lodu nie topi - jesz dlugò bądã chùchelë w rãce chlòpi.

abò -Mróz na Maceja - dlò zymkù niedobrò nõdzeja.

A terò lëdowò prognoza dlùgòfalowò (jak rzekã z wësoka)

Z całégò lutégò wedle Krëbanów:

-Luti - mróz òkùti, leno czasem są pluti.

-Luti òbùj ceptë bótë.

Je téż wiedzec to, że im wiksze w lutim mrozë, tim krótszò bądze zëmã.

A na kùnc Wama zëczã dobrégò wiodra - tak rzekã stòri Kaszëbi na pògòdã, a ni jak Wa mësła, że winszowóny je dlò waji wãbòrk, czë dracht wòdë z wãbòrka.

Je dobrze lëdzóm, zlë przëróznë wiodro bütnowé ni mô nijak lëchégò wpliwù na wiodro bëne człowiekòwi

Małowiele na tëlì

Szëdrów Ben

Z artystycznym talentem (1)

Malarstwo Alfonsa Zwary

- To niemieccy nauczyciele podczas okupacji zwrócili uwagę na moje rysunki. Było to w 2-iej, 3-iej klasie szkoły podstawowej - wspomina szeroko znany

wsie kaszubskie. Tym jednak tematem głównie zajmuje się przyjaciel Zwary, inny uznany malarz z Rumi Leon Bieszke.

zakupili ode mnie obrazy przedstawiające morskie pielgrzymki rybaków na odpusty do Pucka oraz z Rewy do Swarzewa. Mało kto dziś już pamięta, że podo-

zawsze jako hobby. Zajmował się nim w czasie wolnym od pracy zawodowej (pracował jako stolarz, rolnik i doker). Swoją sukces zawdzięcza tylko swojej wytrwałej pracy, do wszystkiego doszedł sam. Na początku były to rysunki ołówkiem, głównie portrety, np. Mickiewicza, Słowackiego. Wykonywał też prace akwarelowe i pastelowe, ale było to malowanie sporadyczne, „od święta”. Dopiero w 1962 r. pan Zvara zaczął malować farbą olejną. Wiedzę uzyskaną od Baranowskiego zgłębiał w swojej „akademii domowej” - czytał wiele książek, przeglądał albumy, radził się u profesjonalistów. Szybko wypłynął na szerokie wody, organizując pierwsze wystawy i zdobywając nagrody na kolejnych konkursach. W sumie nagród tych uzbierało się około 30, w tym 5 w skali ogólnokrajowej, i wiele wystaw regionalnych. Obrazy pana Zwary wystawiane były na 25 ekspozycjach w kraju i za granicą. Obecnie 10 obrazów można oglądać w Kaszubskim Uniwersytecie Ludowym w Starbieniu - filii KUL-u z Wieżycy. W sumie jest autorem ponad 400 obrazów. Dokładnej ilości nie jest już w stanie podać. Część z nich wzbogaca galerie prywatnych kolekcjonerów z dwudziestu krajów świata.

Wiele obrazów pana Zwary zakupiło Muzeum Wojska Polskiego oraz Muzeum Morskie w Gdańsku. Poza tym dużo jego dzieł zostało zakupionych przez ludzi z różnych stron świata. Panu Zwarze bardzo ciężko jest rozstawać się ze swoimi obrazami. - To tak, jakbym

Malarz pokazuje jedno z najnowszych swoich dzieł

już dziś malarz. - Po wojnie malowałem sporadycznie. W 1964 roku poznałem Henryka Baranowskiego - Litwina, on wprowadził mnie w tajniki farb olejnych, akwareli. Wtedy też zakończyłem budowę domu, co pozwoliło mi intensywniej zająć się ulubioną twórczością. Od 1978 maluję „na potęgę”. Codziennie spędzam od czterech do pięciu godzin z pędzlem w ręku.

Malarstwo Alfonsa Zwary jest nierozdzielnie związane z ziemią kaszubską. Odbija się w nim szczególnie zafascynowanie przyrodą Kaszub; lasy, przedstawione w różnych porach dnia i roku, urokliwe pejzaże wiejskie, stare piękno, które ginie - to dominujący temat jego twórczości. Po części maluje również

Najpiękniejsze są chyba obrazy, na których chce uwiecznić przemijające albo już nie istniejące elementy krajobrazu Kaszub. Być może za kilka lat tylko na obrazach będzie można zobaczyć stare wiejskie chaty kryte strzechą, bocianie gniazda na dachach domostw albo łódzie rybackie stojące na plaży. - Dużo czasu spędzam na zewnątrz, najczęściej razem z Leonem, gdzie czerpiemy wzorce do naszych obrazów. Obaj jesteśmy zamieszani w pięknie naszego kaszubskiego regionu. Z Kaszubami jestem zresztą związany od pokoleń. Matka wychowała się w Sianowie, ojciec w Borzestowie, ja zaś od urodzenia jestem mieszkańcem Rumi. Marzyłem kiedyś, by Muzeum Morskie w Gdańsku zwróciło uwagę na moje prace. I stało się. Przed kilku laty

nie jak dziś płyną na Piotra i Pawła do Pucka, tak kiedyś z Rewy płynęli na łodziach do sanktuarium na odpust. By wiernie odtworzyć ten piękny przedwojenny zwyczaj pytałem starych rybaków z Rewy. Oni pamiętali.

Podczas pracy nad kolejnym obrazem

Morze jest szczególną pasją Zwary. Stara się pokazać różne oblicza Bałtyku, zależnie od pory roku. Przedstawia na swoich obrazach również pracę rybaków i realia życia mieszkańców nadmorskich miejscowości. Ale za swój największy sukces uważa namalowanie serii dwunastu żaglowców rewskich. Była to bardzo trudna praca, gdyż żaglowce trzeba było odtwarzać na podstawie istniejących opisów. Wszystkie te obrazy zostały również zakupione przez Muzeum Morskie w Gdańsku.

Pan Alfons Zvara nazywa siebie malarzem - amatorem. Malarstwo traktował

tracił część siebie - mówi. Malowanie jest dla niego największą przyjemnością, daje ogromną satysfakcję. Jest też spełnieniem wszystkich marzeń i jednocześnie umożliwia mu bezpośredni kontakt z przyrodą Kaszub, którą bardzo kocha.

Alfons Zvara nie organizuje już wystaw ani nie bierze udziału w konkursach. Kiedyś było to bardzo potrzebne. Dziś zna już wartość swych prac. Ten czas woli przeznaczać na tworzenie kolejnych dzieł. Uważa również, że trzeba dać szansę innym.

Lidia Kabala

W pracowni artysty

Anthony de Mello

„Òwadë to mët rozmiejã”

Jeden misjónôrz, gdzes dalek w krajach tropikalnëch, ùdbòł so pòkòzac cos nadzwëczajnegò swòjima parafianama. Wzãł czilës z nich na mòłã rëzã flëgrã. Flëger lecòł nad jich chëczama, gòrama, lasama i rzëkama. Òd czasu do czasu òni wëzërelë przez òkno, ale nijak nie bëło merkac, zëbë to robiło na nich jaczës ekstra wrażeńië.

Czej òni bëłë nazòd, kamo parafianów wëszło z flëgra bez słowa. Misjónôrz kòniecno chcòł miec jakã reakcjã, wic zawòłòł: „Czë to je do pòjãcò? Rozwãzta so, do cze doszlë lëdze! Më bëłë tam, na niebie, nad bùdinkama, nad lasama, nad gòrama i më wzërelë w dół na zemiã!”

Grëpa na to so slëcha czësto neutral. W kùncu, przerzek jich wòdca. „Òwadë to mët rozmiejã”, pòwiedzòł.

„I, co wicy, są szczęśliwé!”

*Pò czilë tësãcach lat
më òsygnãłë taczi pòkrok,
ze sztëkómë w nocë dwiërze i òkna,
pòdczas, czej nini „zaawansowóny”
spią w òtemkłëch chëczach.*

flëger-samolot wòdca-wòdz pòkrok-postëp sztëkac-zamykac na klucz

Obradowała Rada Partów Nordowëch

W niedzielë, 18 lutego, w Wejherowie po uroczystościach upamiętniających 339. rocznicë śmierci Jakuba Wejhera odbyło się w Domu Kaszubskim posiedzenie Rady Oddziałów Północnych Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Przybyli przedstawiciele Gdyni, Rumi, Szemuda, Redy, Bożegopola, Lęborka, Dębogòrza, Krokowej i Wejherowa.

Zebrani omówili najważniejsze sprawy związane z kalendarzem imprez na Kaszubach Północnych i zadania związane z pracã Zarządu Głównego.

W tym roku ZK-P obchodzi 40. rocznicë założenia. W związku z tym zgodzono się z zamiarem skoncentrowania obchodów w najstarszych oddziałach, które najczęściej mają po 40 lat, tj. Gdyni, Wejherowa i Pucka.

Pobożnie, wesoło i po naszymu

Msze święte z kaszubską liturgiã słowa mają już w Gdańsku swoją tradycjã. Od maja 1993 roku odbywają się one zawsze w drugã niedzielë miesiãca w kaplicy kościoła św. Jana, w sąsiedztwie Domu Kaszubskiego. Inauguracyjnã mszã odprawił ks. arcybiskup **Tadeusz Gocłowski**. Od tej chwili stałym celebransem jest ks. **Waldemar Naczk**, wikariusz parafii św. Alberta w Gdańsku-Przymorzu, pochodzący z Kielna (gm. Szemud).

Ostatnia msza z fragmentami liturgii po kaszubsku przypadła 11 lutego. Dzień wcześniej minęła 58. rocznica śmierci najwybitniejszego pisarza kaszubskiego, Aleksandra Majkowskiego. Tej właśnie postaci poświęcone było spotkanie, które tradycyjnie odbywa się w Klubie „Mestwin” bezpośrednio po mszy. Zaproszono na nie ks. **Romana Skwiercza** z Żelistrzewa,

zwanego na corocznych splywach jakakowych Remusem. Imię to zaczerpnięte jest od głównego bohatera powieści Aleksandra Majkowskiego, którą to ks. Roman znakomicie czyta na kolejnych splywach „Śladami Remusa”. W „Mestwinie” ks. Roman odczytał jeden z najpiękniejszych fragmentów „Żëcò i przigòd Remusa” dotyczący nekropolii ksiãżãt kaszubsko-pomorskich w oliwskiej katedrze. Następnie stali uczestnicy comiesięcznych mszy mieli okazjã poznać kunszt ks. Romana Skwiercza z jakim potrafi opowiadać wice kaszubskie.

Kolejna msza odbędzie się 10 marca. Po niej planuje się spotkanie z poetã kaszubskim **Jerzym Łyskiem**, związane z promocjã jego najnowsze go tomiku wierszy zatytułowanego „Malëjã kòlibionkã”.

(ep)

Norda - Pismiono Kaszëbsczi Zemi

Dodòwk do Gońca Rumskiego, Echa Ziemi Puckiej
Adresa redakcji: Rumia, ul. Morska 15, tel. 712-447, w godz. 9⁰⁰ - 17⁰⁰
Redagujë karno: **Eugeniusz Pryczkowski**, **Kazimierz Klawiter**, jak téz **Witold Bobrowski**, **Bogusław Breza**, **Ryszard Hinc**, **Bernard Hinz**, **Artur Jabłoński**
Wëdòwca: Wydawnictwo „Rumina”, drëk - „Rumina”

Përznã szportu

- Wejle Jankù, no je baro dzywnë, jakżem zapòlił negò twòjégò cygarélusa, zaruskù jem pòmëslit ò naji wsë.

- Në czëmù?

- Kò tam je tëli bùlwiczégò.

-Cos òstatno jò nie widzã Frãca, gdesz òn je?

-Kò jachòł na ùrlop.

-Òdpòczinkòwi?

-Nië, jegò stòrò je z nim.

-Panie ober, jò le mòm sto zlotëch, co jò mògã wëbrac?

-Të glëpcu! Jinã restoracjã!

Spisòł **Henrik Héwelt**

PRZYSZŁA DO NAS POLSKA

10 lutego minęła 76 lat od pamiętnych Zaślubin Polski z morzem. Z tej okazji w niedzielë 11 br, miały miejsce uroczystości rocznicowe w Pucku i Władysławowie.

Imię „Zaślubin Polski z morzem” decyzjã Rady Miasta otrzymała tego dnia Miejska Biblioteka Publiczna w Pucku. Nadaniu imienia towarzyszyła zorganizowana przez gdańskie Centralne Muzeum Morskie wystawa zatytułowana „Powrót Polski nad Bałtyk”. Natomiast w puckim Ratuszu odbyła się sesja naukowa, w której wzięli udział: profesor Józef Borzyszkowski, docent Andrzej Zbiński i komandor Wojciechowski. Uczestnicy tego spotkania przeszli następnie w asyście kompanii honorowej marynarzy z 9 Flotylli Obrony Wybrzeża i pocztów sztandarowych miejscowych organizacji, a także oddziałów Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego z Wejherowa, Rumi i Gdyni, do wznoszącej się nad brzegiem Zatoki puckiej fary, gdzie wzięli udział w uroczystej mszy świętej, której przewodniczył ks. prałat Felski.

We Władysławowie natomiast, obchody 76 rocznicy Zaślubin Polski z morzem, połączone zostały z jubileuszem 70 - lecia istnienia Towarzystwa Przyjaciół Hallerowa. W intencji jego działaczy oraz za spokój duszy generała Józefa Hallera, w kościele WNMP odprawiona została msza święta pod przewodnictwem księdza proboszcza Kazimierza Kotlarza. Wcześniej z inicjatywy Stowarzyszenia „Mazurka Dąbrowskiego”, w urzędzie miasta

odbyła się promocja książki Czesława Skonki „Śladami generała Hallera”. Mimo mrozu i padającego śniegu, uczestnicy władysławowskich uroczystości złożyli także kwiaty pod wzniesionym w sierpniu ubiegłego roku pomnikiem dowódcy Błękitnej Armii przy ulicy Morskiej.

Pomnik ten nieprzypadkowo usytuowany jest właśnie tam. Mniej więcej bowiem z tego właśnie miejsca 11 lutego 1920 roku generał Haller wyprawił się w swoją pierwszą morską podróż. Wspominał o tym podczas składania kwiatów burmistrz Władysławowa Tomasz Lesner. A jak tamto wydarzenie wspominał sam Józef Haller? „...wyłynęliśmy na morze małym motorowym kutrem rybackim o niemieckiej jeszcze nazwie «Seestern» - pisał po latach Błękitny Generał - a lądowaliśmy w tym miejscu, gdzie obecnie jest port Władysławowo. Z powodu braku przystani byliśmy wynoszeni przez rybaków na ich plecach. Stanąwszy na lądzie byliśmy przyjęci przez delegację wiejską z p. Czorlińskim i Detlafem na czele, którzy nas poprowadzili pod pięknie ustrojoną i przybraną flagami bramę, gdzie dzieci wiejskie odśpiewały pieśń «Gwiazdo morza», a potem cała ludność zaśpiewała «Boże coś Polskę».”

Jak przed 76 - laty, tak i w tym roku, puckie i władysławowskie uroczystości miały dość kameralny charakter. Odbyły się bez udziału polityków, przedstawicieli episkopatu i władz państwowych.

A.J.

Kalãdòrz kaszëbsczi

21 II 1951 - we Wdzydzach zmarła Teodora Fethke (ur.24.IX.1860 w Wielkich Chełmach pod Brusami) żona Izydora Gulgowskiego. Pochowana wraz z mężem na terenie skansenu etnograficznego. Od roku 1906 wraz z Izydorem organizowała we Wdzydzach ośrodek kaszubskiej sztuki ludowej, upowszechniała hafty, plecionkarstwo. Wskrzesała dawny haft kaszubski jako twórczyni „wdzydzkiej” szkoły haftu kaszubskiego. Dzięki niej gamcarz Franciszek Necel z Chmielna swą ceramiką popularyzował dawne wzory kaszubskie.

26 II 1934 - w Brusach urodził się Józef Chełmowski. Jest niezwykle utalentowanym rzeźbiarzem i malarzem. Tematyka jego prac związana jest z życiem codziennym i przeszłościã Kaszub. W kwietniu tego roku otrzyma Medal Stolema.

28 II 1879 - w Łëgu k. Czerska urodziła się Teodora Kropidłowska. Związana była przede wszystkim z „Gazetã Kartuskã”, gdzie publikowała wiersze kaszubskie, opowiadania i powiastki. Zmarła 21.VIII.1931r. w Kartuzach.

(aj)